1

Del Octavo Mandamiento.

Zortci garren mandamentuba da falso testimonioni ez jasotcea, eta ez guzurric esatea.

Del falso Testimonio.

Zortci garren Mandamentu onetan prohibitan deuscu Jaungoicoac gauza bi, ceintzuc dixian falso testimonioa jasotea, eta guzurra esatea; baña aostean prohibitan deuscu adulacinoa, edo lisonja, murmuracinoa, sospechac, eta juicio temerarioac ere, cegaiti prohibitan deuscu emen injusticia gustia, eguin leiquiana proximoari verbaz edo pensamentuz.

Falso testimonioa da, deposicino bat eguina justician eguijen contra; baña vulgarmente deritzo testimonio impostura edo Calumnia falso gustiari ere proximoen contra, esatea leguez falsamente Guizon onradu bategaiti, dala lapur bat &c. cein materia gravean da pecatu mortala justicien contra, eta dago obligacinoa restituitaco fama, eta reparetaco Proximoari eguin jacon agravioa, lapurretan dagoana leguez restituitaco hacienda, eta aun izango da au obligacio andiagoa, izanagaiti Espiritu Santubac dijuana leguez, obea guizon ona, ondasun asco baño.

De la Contumelia

Baita da Pecatu gravea, esatea persona onradu bategaiti bere aurrean, dala lapur bat, Judeguba, &c. Onei deritze Contumeliac edo injuriac: eta ala agravietan

davenac bere proximoa, daueo obligacino paroa escaquetaco, bere honorea ofendidu davelaco, eta onegaz arosteari Calumnia du badau, esaten deutzala delito falsoa, desdecidu bearda, reparaetaco bere fama, heriduba Calumniaz: baña au sucedie tan bada persona chito vulgaretan, edo obligacino guchicoetan, inquietetan dirana facilmente, eta facilidade agaz beragaz binzquetan dina baquena, izango da aen artean pecatu venia la.

Comisino pecatu eguiten dau Precepto onen Contra, escri bietan ditubanac, eta publiquetan dituhanac pasquinac edo lo plac, eta ulnca davilzenac esaten dituhela euren Proximoen infamiaco gauzac; eta oneec gustiac dauque obligacinoa desagra vietaco euren Proximo ofendidubac, alabetan dituhela, edo Gui zon Prudenteai ondoen deristen moduban.

De la mentira.

Guzurra da, batec bere pensamentuhon contra verba eguitea, dio S.n Agustinec; beti da pecatuba guzurra, dio S.to Thomasec, baña diferencia onegaz, proximoen daño graveari daueaar, da pecatu mortala, eta onegaiti dio Espiritu Santu bac illten davela animea.

Baña dañuric bapere ocasionadu ez arren proximoa ri, anaio guzurrac esaten dituhenac hecheetan escusteagaitic quimerac, esaten daubena leguaz; esaten dituhenac chanzaz edo entretenimentuz, edo escaquetan daubela escaquetan deustena, erpadaquia uretan amphibologia honesto bat; eta aun palietea edo ederquetea guzurra equivocoaquin, edo

restricione puramente mentalaquin, au gustiau da donguia bere naturalezaz, eta pecatu veniala, ya cegaiti dan joatea orden naturalen contra, cenegaz Providencia Divinoac destinadu cituban berbac manifestetaco gure conceptoac, eta ya cegaiti guzur gustia oponietan dan lagun tasunéco leguetara, ceintzucaz tratadu bear dogu sinceramente eguiaz, eta iñoz engañadu baga, eta balitza ere Proximoari on eguitearren, ezta licito guzurra esatea; bada S.n Pabloc dijuanez leguez, ezta eguin bear gauza donga bat, andi etorri dedin on bat.

S.n Agustinec dio, eztala licito guzurric esatea onda sun temporalaegaiti, bere esarum eternoagaiti, eta ezta mundu gustiagaiti ere: Eta ce bacarric Santu onec, ezpada gurazo Santu gustiac, eta Teologoac convenietan dira, conventiduco balira ere Infiel gustiac gure fede Santu catolicora, urten purgatorioti, eta Infernuti an dagocen anima gustiac Cerura joateco, guzur chiqui bategaiti, onegaiti gustionegaiti ere ecin esan leique guzurric; cegaiti atecenean guzurra, izanagaiti Jaincoen ofensa, veniala izan arren, da gaitz au diagoa, on izango litzatequean baño esan dodan gustia.

De las Sospechas Juicios temerarios y lisonjas

Lisonja da alabanza falso edo excesivo bat ematen dana proximoari, eta da pecatuba, cegaiti dan guzurra, eta guzurra Proximoen dañuban, cegaiti sustentetan daven bere soberbian, eta mantenietan daven bere delitetan edo bere defectoetan.

Sospecha temeraria, eta Juicio temerario dira bata eta bestea notablemente perjudicialac Proximoari, eta fundatan dira ez arrazoa legitimoaren baten gañean: baña procedietaco Claridadeac materia onetan, dau preciso eguitea distincinoa duden artean, sospechen artean, eta juicioen artean, eta manifestadu gueno, noiz dirian temerarioac, eta ñoiz prudenteac, eranguetaco noiz dirian pecatu, eta co pecatu dirian, eta noiz eztiran pecatu.

Duda da, entendimentuben suspensino bat, inclinadu baga ez alde batera eta ez bestera. Sospecha da, inclinetea parte batera gueiago, bestera baño, ez gustiz. Juicioa da, inclinetea gustiz entendimentuba euquitera ciertutzat proponietan jacon gauzia; da emotea ascenso totala imaginetan dauenari edo pensetan dauenari.

Orain bada proximoen gauzaren baten gañean dudetan danean, sospechetan danean, edo juzguetan danean gauza donguia, eztagoala fundamentu legitimoric edo suficienteric antzaraco, orduban dudiari, sospechiari, eta juiciari deritze temerarioac: baña badagos fundamentu suficienteac; accinoac badauco donguen aparienciagustiac, eta bada donguia sentiduba, ceñegaz duda, sospecha, eta Juicioa accino ha donguia danena, eztira izango temerarioac, ezpada prudenteac, eta onelaco cambuan eztago pecaturic; baña dago falta danean fundamentu au, bada ya orduban dira temerarioac duda, sospecha, eta juicioa.

Diferencia onegaz, dudia eta sospechia eztiriala izango ten regularmente venialeti, temerarioac izan arren, cam

especial baten espada, sospechetan dancan gauza chito donga bat persona chito virtuoso bategaiti, edo constituiduba dignidadean, edo maliciaz, edo vorondate donguiaz proximoen contra; baña juicio temerarioa gauza gravemente donguiena da pecatu mortala.

Aimbeste gaitz evitetaco, eta cumplietaco Caridadien leguea quin, Sn. Pedro dijuana leguez, estalguetan ditubana pecatubac; procuradu bear dogu aldogun guztian inclinetea gueure juicioetan alde oneza. Sn. Francisco Salesec emoten deuscu acierturaco Doctrina andi bat, esaten deuscula, Proximoen gauza edo acci noac baleuco eun arpegui, eta oneetati bat bacarric ona, eta laroguetabemezetziac dongac, beguiratu bear guenguiola arpegui on artati, eta ez beste donguetati; eta por fin esaten deutzube, eztaguizubela jusgadu guria izan dempora baño leen, eta Jauna etorri antean; Cegaiti Sn. Basilioac dijuana leguez, dira guizo neen juicioac abortivoac, jaitza intempestivoac leguez edo dempora baño leenagocoac leguez eta videzguino dongac eta perniciosoac, edo dañosoac.

Dela murmuracion.

Murmuracinoa da Proximoagaiti dongaro esatea, infametaco finagaz. Proximoagaiti esaten dana falsoa bada, deritzo calumnia; eguia bada, esaten da maldicencia; eta ala murmuretan daubenai deritze maldicienteac escritura Sagradubau, verba onegaz: Maledici.

Murmuretan da Proximoagaiti modu ascotan, eta

gustiac sobra dañoseac: ya añadietan daubela eguin eben delitoa, ya aguertuten daubela, edo manifestetan daubela delito ocultoa, ya interpretetan daubela aldedongara bere accino onac edo indiferenteac, ya alabetan daubela efeltaunaz, eta beste modu batzuquin.

Murmuracino gustia materia gravean, Proximoa infametaco finagaz da pecatu mortala. murmuratan dau-benac faltamente proximoagaiti, eraiten ditubela Calumniac bere contra, dago obligaduric desdecietara eta restituitara eguin euben agravioa. Murmuretan davenac fundaduric eguiam, baña esaten davela proximoen delito oculto gravea, eguiten dau orec ere pecatu mortala Justicien contra, eta dago obligaduric resarcietara proximoani quendu deutzan fama posible dan medijo gustiaquin.

Orain, esango dozuba, bada eguia daña ecin esan deiteg.[la] ez beti. Eguia Proximoen dañuban isilic euqui bearda, eta orregaiti gorde bear dira bere delitoac, eguiascoac izan arren, manifestetear seguictan jatenean damuba bere estimacioan, edo famari; eta au bera obserbadu bearda gueuri gaitz eguiten deuscuenaquin ere, bada iñoz ezta permitiduba biurquetea gaitza; antes bien da necesario eguittea eta gura izatea ondo gaitz eguiten deuscubenai, eta oracino eguin calumnictan gaubenac gaiti eta perseguictan gaubenagaiti, aguinquetan deuscuna Eguez gure Maisu Jesusec S.[n]

S.n Matheogandic;

Baña reparadu eguizube orain ondo: Ocasinoren batzuc dagoz, ceintzubetan eztan pecatu Proximoen faltac esatea: Lelenengoa delitoa ya publico danean, eta verba eguiten eztanean averiuo edo gorrotoagaiti personiagana, ezpada beste gauza honesto edo utilagaiti: Bigarrena: batec moviduta Caridadeaz manifestetan deutsanian bere Proximoari bestien delitoa apartadu dedin edo gordo dedin amenacetan deutcen gaitcen bateti; Cegaiti ezta licito conservetea culpaduben honorea inocentien perjuicioan: Irugarrena: prudenciaz eta distincinoaz manifestetan danean gaitza remediadu daiquienai euren autoridadeaz edo consejubaz; baña onelaco cambetan egon bear dau batec chito bezagan, Caridadien titulubaz obradu estaguian venganzaiaz.

Pecatu eguiten badau murmuretan dauenac, baita entzuten dauenac maliciaz edo alegriaz ere, cegaiti faltetan dau Caridadera eta animadu ala prosegnidu daguian murmuretan dauenac; edo incitadu artaraco berbacaz edo cinubaquin da influitia besteen pecatuban, participadu artati, eta sartu obligacino artan bertan, restituitaco fama, besteac murmuretan quendu deutzan; bacarric complacietan bada entzuteaz Proximoen falta graveac, eta motivorie emoten ezpadau descubridu ditecen, eztau euquico obligacinoric restituitaco fama, baña pecatu eguingo dau mortalmente

caridadien contra bere Proximoa difametan entzun daben complacenciagaiti; eta complacencia há bada bacarric conte tan dan modubagaiti edo chistiagaiti, izango da pecatu venialá; edocein modutan dala, beti da dongaro entzutea, gustoz murmuretan davenari, cegaiti da idiquitea culpeari sen tidu onen atea; eta Sr Bernardoc esaten deuscu legues, murmuretan davenac badauco diabruba minian, entzu ten davenac dauco belarrian.

Igualquiro pecatu eguiten daube mortalmente esaiten ditubenac isquirrdeac, eta guerrarac adisquideen artean, adisquidetauna galtceagaitic, eta ifinteagaitic discordiac euren artean. Oneeggaiti, dio bAportolubac, dagocela maldade gustiz beterie, bada quentcen daube orio andiena ceir dan adisquidetauna.

Apartadu zaitece bada murmuraciñoti, eta onetati apartetaco, eztago remedio obaric, artecia baño espiritu santu ben conseiuba, ceñec esaten deuscu Salomonen probenbiuetan; ez eguizu eequi nasquilla edo comerciñoric murmuradorea quin.

Sr Bicente Ferrerec esaten deuscu, diriala asco conde netan diriarac murmuraciñoco vicio infame onegaiti. eta emoten deuscula erraroia dio; berbia murmuretan dan ordubar, solketan da facilmente, eta irargoten da laster, eta guero, ezta arr conturic eguiten, eta ez confesadu ere bear dan modubar, ezpada milla escusagaz, chiquiquetaco culpia. Apartadu zaitece bada, N.C. murmuraciñoti,

euquiten dezubela mina echiric murmuracio zaco, eta bacamu
aterretandala Jaincoen gloriaraco, Proximoa alabetaco, edo
acaretaco batec bere burubar, ceintzuc dirar infinac ceint
zubetanaco eman deusuan Jaincoac mina, Sn Buenaventu
rac exacurtendavena legues, gordetaco ala precepto divinoac
guero gozadu daigun eternidadetan Glorien felicidadeac.
Amen.

FUNDACION
SANCHO EL SABIO
FUNDAZIOA

MAN 690